

ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказом Мінагрополітики
від 04 жовтня 2023 року № 1754

УДК 634.7.722

Код UPOV: RIBES_RUB

**Методика
проведення експертизи сортів порічок (*Ribes rubrum* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Ribes rubrum* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – укорінені рослини

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 укорінених рослин.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) Тривалість експертизи

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) Місце експертизи

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) Умови для проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і

розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $1,0 \times 1,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або частин 5 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5

рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плодове гроно: за довжиною не включаючи плодоніжку (ознака 22);
- Ягода: розмір (ознака 25);
- Ягода: забарвлення (ознака 27);
- Час початку досягання плодів (ознака 30).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(e) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів порічок

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: сила росту VG (a)	слабка	3	Pink Dutch
		середня	5	Maarse's Prominent, Mulka, Rovada
		сильна	7	Jonkheer van Tets, Rote Vierländer, Ruby Castle
2. (*) QN	Рослина: щільність розміщення пагонів VG (a)	нещільна	3	Heros, Krenever, Losan
		середня	5	Rondom, Rote Vierländer, Rovada
		щільна	7	Mulka, Red Dutch, Rote Versailles, Tatan
3. (*) (+) QN	Рослина: габітус VG (a)	прямий	1	Bad Gasteiner, Bar le Duc
		напівпрямий	2	Rondom
		розлогий	3	Heros, Jonkheer van Tets, Losan
4. (*) QN	Рослина: кількість головних пагонів VG (a)	мала	3	Heros, Krenever, Rolan
		середня	5	Red Dutch, Rote Vierländer
		велика	7	Detvan, Mulka
5. (*)	Брунька: положення	притиснуте або злегка відхилене	1	Jonkheer van Tets, Natalia, Witan

1	2	3	4	5
(+) QN	відносно пагона VG (b)	відхилене	2	Heinemanns Rote Spätlese
		сильно відхилене	3	Traubenwunder, Tydeman's Seedling
6. (*) QN	Брунька: за довжиною VG (b)	коротка	3	Kimere, London Market, Rovada
		середня	5	
		довга	7	Augustus
7. (*) (+) QN	Брунька: форма верхівки VG (b)	вузькозагострена	1	
		широкозагострена	2	
		заокруглена	3	
8. QN	Брунька: антоціанове забарвлення VG (b)	відсутнє або дуже слабе	1	
		слабе	3	
		середнє	5	
		сильне	7	
9. (*) (+) QN	Брунька: наліт VG (b)	слабкий	1	Cascade, Frauendorfi
		середній	3	Jonkheer van Tets, Palants Sämling, Red Dutch
		сильний	5	Augustus, Detvan, Houghton Castle, Rovada
10. (*) (+)	Молодий пагін: антоціанове забарвлення	відсутнє або дуже слабе	1	Maarse's Prominent
		слабе	2	Augustus, Houghton

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	VG			Castle, Roodneus
		середнє	3	Präkanda
		сильне	4	Hochrote Frühe
		дуже сильне	5	
11. (*)	Молодий листок:	слабка	3	Maarse's Prominent, Roodneus
QN	зеленого забарвлення VG	середня	5	Cascade
		сильна	7	Red Lake
12. (*)	Листкова	коротка	3	Red Lake
QN	пластинка: за довжиною VG / MS (с)	середня	5	
		довга	7	Rosetta, Traubenwunder
13. (*)	Листкова	вузький	3	Rosetta
QN	пластинка: за шириною VG / MS (с)	середній	5	
		широкий	7	Frauendorfi
14. (*)	Листкова	мале	3	Cascade, Witte van Huisman
QN	пластинка: відношення довжина / ширина VG / MS (с)	середнє	5	Augustus, Detvan
		велике	7	Trent
15. (*)	Листок:	слабка	1	Imperial Blanche
	інтенсивність	середня	3	Jonkheer van Tets,

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	зеленого забарвлення верхнього боку VG (c)			Laxton's No.1
		сильна	5	Augustus, Red Dutch
16. (*) (+) QN	Черешок: за товщиною VG (c)	тонкий	1	Hosszufurtu, Kordes Rotes Wunder
		середній	3	Witte Hollander
		товстий	5	Detvan, Imperial Blanche
17. (*) (+) QN	Суцвіття: кількість квіток VG (d)	мала	3	Primus, Traubenwunder, Victoria
		середня	5	Heros, Jonkheer van Tets
		велика	7	Detvan, Heinemanns Rote Spätlese, Rovada
18. (*) QN	Суцвіття: антоціанове забарвлення осі VG (d)	відсутнє або дуже слабке	1	Devínska Vel'koplodná, Heros
		слабке	3	Frauendorfi, Laxton's No.1
		помірне	5	Rondom
		сильне	7	Argos Piros, Heinemanns Rote
		дуже сильне	9	
19.	Квітка: розмір	малий	3	Maarses Prominent

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
(*) QN	VG (d)	середній	5	Cascade, Rotet, Rovada
		великий	7	Loppersummer, Red Lake
20. (*) (+) QN	Квітка: вигин чашечки VG (d)	дуже слабкий	1	Devínska Vel'koplodná, Heros
		слабкий	2	Houghton Castle, Jonkheer van Tets
		середній	3	Frauendorfi, Mulka, Rote Vierländer
		сильний	4	Red Dutch
		дуже сильний	5	
21. (*) QN	Квітка: антоціанове забарвлення чашечки VG (d)	відсутнє або дуже слабке	1	Chenonceau, Devínska Vel'koplodná, Heros
		слабке	3	Jonkheer van Tets, Minnesota 69, Rote Vierländer
		помірне	5	Detvan, Mulka, Roodneus
		сильне	7	Bad Gasteiner, Red Dutch
		дуже сильне	9	
22. (*) (+) QN	Плодове гроно: за довжиною не включаючи плодоніжку VG / MS (e)	дуже коротке	1	
		коротке	3	Imperial Blanche
		середнє	5	Rondom
		довге	7	Blanka, Jonkheer van Tets
		дуже довге	9	Detvan

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
23. (*) QN	Плодове гроно: плодоніжка за довжиною VG / MS (e)	коротка	3	
		середня	5	Versailles Blanche
		довга	7	Augustus, Redpoll, Roodneus
24. (*) QN	Плодове гроно: щільність розміщення ягід VG (e)	нещільна	3	Devínska Vel'koplodná
		середня	5	Rogwood, Traubenwunder Kimere, Kordes Rotes
		щільна	7	Wunder, Rosetta
25. (*) QN	Ягода: розмір VG (e)	дуже малий	1	Devínska Vel'koplodná, Mulka
		малий	3	Houghton Castle, Laxton's Perfection
		середній	5	Augustus, Laxton's No.1, Rote Vierländer
		великий	7	Heros, Jonkheer van Tets
		дуже великий	9	Cascade
26. (*) (+) PQ	Ягода: форма VG (e)	сплюснута	1	Laxton's No.1, Zitavia
		округла	2	Mulka
		грушоподібна	3	Rote Vierländer, Witte Hollander
27. (*) PQ	Ягода: забарвлення VG (e)	біле	1	Bar le Duc, Blanka, Versailles Blanche, Witte Hollander,

1	2	3	4	5
				Witte Parel, Zitavia
		рожеве	2	Hossfurtu, Rosa Hollander, Rosa Sport
		світло-червоне	3	Präkanda
		червоне	4	Jonkheer van Tets, Rondom, Rotet, Victoria
		темно-червоне	5	Jobes 88, Laxton's Perfection, Mulka, Roodneus, Stanza
28. (*) (+) QN	Час розпускання бруньок MG	ранній	3	Detvan, Rondom
		середній	5	Rote Vierländer
		пізній	7	Frauendorfi, Kaukasische, Laxton's Perfection
29. (*) (+) QN	Час початку цвітіння MG	дуже ранній	1	Hosszufurtu, Turnier
		ранній	3	Heros, Jonkheer van Tets
		середній	5	Losan, Rote Vierländer
		пізній	7	Red Dutch, Rondom, Victoria
		дуже пізній	9	Mulka
30. (*) (+) QN	Час початку достигання плодів	дуже ранній	1	Jonkheer Van Tets
		ранній	3	Heros, Red Lake
		середній	5	Detvan, Mulka
		пізній	7	Blanka, Krenever,

1	2	3	4	5
				Red Dutch
		дуже пізній	9	Heinemanns Rote Spätlese, Tatra

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів порічок

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

- (a) Обстеження проводять на необрізаних кущах під час періоду спокою.
- (b) Обстеження проводять, коли бруньки починають набрякати.
- (c) Обстежують повністю розвинуті листки за стиглості плодів на верхній третині типового однорічного пагона.
- (d) Обстеження проводять під час повного цвітіння.
- (e) Обстеження проводять під час початку досягання плодів (див. До 30).

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Рослина: сила росту

Силу росту рослини визначають як загальний приріст вегетативного росту.

До 3 Рослина: габітус

1

Прямий

2

напівпрямий

3

розлогий

До 5 Брунька: положення відносно пагона

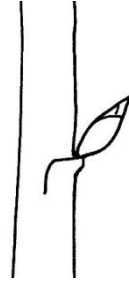
1

Притиснуте або злегка
відхилене

2

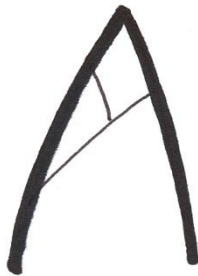
відхилене

3

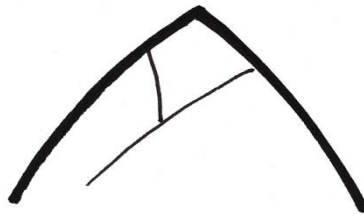
сильно відхилене

До 7 Брунька: форма верхівки

1

Вузькозагострена

2

широкозагострена

3

заокруглена

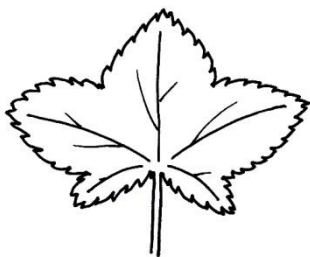
До 9 Брунька: наліт

Наліт – це восковий шар на шкірці, який можна видалити шляхом тертя.

До 10 Молодий пагін: антоціанове забарвлення

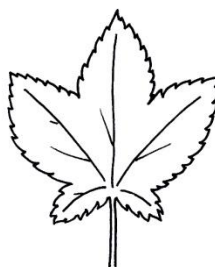
Антоціанове забарвлення на листку і пагоні обстежують під час активного росту.

До 14 Листкова пластинка: відношення довжина / ширина

3

Мале

5

середнє

7

велике

До 16 Черешок: за товщиною

Товщина обстежується в середній частині черешка.

До 17 Суцвіття: кількість квіток

Обстежують як загальну кількість квіток, не залежно від того, відкриті вони чи ні.

До 20 Квітка: вигин чашечки

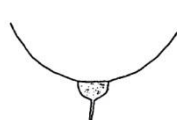
1

Дуже слабкий

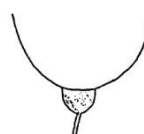
2

слабкий

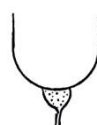
3

середній

4

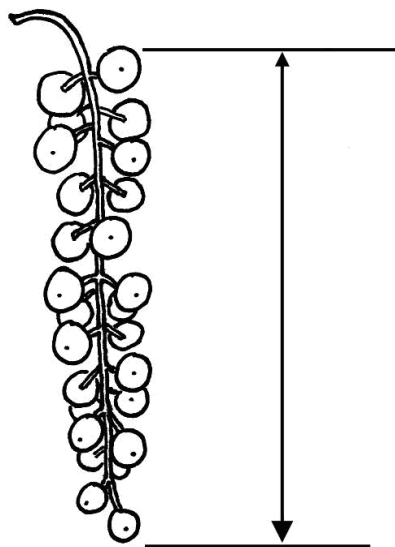
сильний

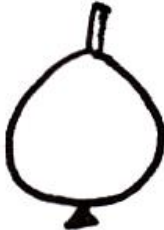
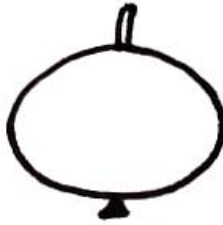
5

дуже
сильний

До 22 Плодове гроно: за довжиною не включаючи плодоніжку

До 26 Ягода: форма

		← ширша частина →	
		(нижче середини)	(посередині)
широка (сплюснута) ← відношення довжина / ширина → вузька (видовжена)			
			
	3 грушоподібна	2 округла	
		1 сплюснута	

До 28 Час розпускання бруньок

Визначається, коли 10% бруньок розпустилось.

До 29 Час початку цвітіння

Визначається, коли 10% квіток розкрились.

До 30 Час початку достигання плодів

Визначається, коли плоди починають легко зніматись з рослини.

3) Синоніми до сортів-еталонів

Сорти-еталони	Синоніми
Imperial Blanche	Imperial White, Weiße Kaiserliche
Red Dutch	Roder Hollande, Rote Holländische
Rote Vierländer	Earliest of Fourlands, Erstling aus Vierlanden
Stanza	St. Anna-Beere
Versailles Blanche	Weiße Versailler
Witte Hollander	Weiße Holländische, White Dutch
Witte Parel	White Pearl

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Red currant, White currant (*Ribes rubrum* L.) (TG /52/6, UPOV) // Geneva. 2011-10-20. – 31 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg052.pdf